

בהמשך ביקורתה למחזה רגיל מתמקדת הגב' פורת. בהנחת אצבעה המחנכת על מישפט שאמר צ'צ'ו, אחד מגיבוריו של מטמור: „אינני רוצה למות קצת כל יומי“. תוך שהיא קובעת ברוב סמכותה, החיובית: „...הרעתי אני, כמטף, שיש, חברה/ מאוכזבים, ציניים וכאלה שידעו להתמודד עם משימות כבירות, אך נכשלו בהתמודדות עם יום קטנות... הם אינם אפילו הרוב. הם מיעוט... ועל-מנת שהקורא התמים לא יחטא חסיושלום בהירה-עבירה של הזדהות עם אותו מיעוט, היא באה ומדגישה: „אכן, מיעוט קולני מתכבד ומתבלט, אך ככל זאת מיעוט שבמיעוט...“ ואז היא פונה באופן „מתקן“ למחזאי: „במטותא ממך, תמונה של הדור כולו...“ אם לפענח את תגובתה הפוליטית, מגמתה להשיב אל חיק האבהות-המולדת את המחזאי תועה-הרוח ועל הלב, ניתן גם להבין מדבריה כי: „אין מטמור מתעניין כלל בעמלם של האנשים הסובייטיים (סליחה — הישראליים) במאמציהם וגבורתם בסגולותיהם התרבותיות חברתיות והמוסריות.“

האם / המדריכה / המתקנת / המחנכת וכו' ממשכה בפנייתה המייחדת אותנו מעמים אחרים: „...ייתכן שזו אמת לגבי יוצאי צבאות אחרים, אלה המפליטים, אבל הכלים כפתיחה של הגדה-השמאלית, או כגריי ניי-יולג' אך לא לגבי יוצאי הצבא שלנו. האכזבה שלהם, כמורה שהיא קיימת, אינה ארעית, אינה ניהי ליפטית, זו אכזבה כואבת, הוועקת ומפעילה לתיקונים...“ כמה שההיסטוריה יכולה להיות לעיתים אכזרית, ולש- לוח את „המאוכזבים, האדשים והגהיליסטים“ שבינינו ונכרה-הרחוק ב, אכזבה כואבת, הוועקת ומפעילה לתיקונים, ויתכן גם שרבים מן הישראלים שהפכו בשנים האחרונות ל, נפולת של הערפוש“ את האווירה התרבותית חברתית של הנכר, מאשר האווירה שלא פורת היא אדריכלית-התרבות שלה בהווה והיה.

למפקקים ולשואלים את עצמם מסבירה הגב' פורת ומחנכת: „...אצלנו יורעים גם היום לשם מה לחמו אתמול. כל אתמול. כל אחד, כלי יוצא מן הכלל. ומוכנים ללחום אתה מלחמה אותה מלחמה עצמה ובאותו להט גם מה...“ הרי שיש להגיע למסקנה האחת והיחידה, שאנחנו הגשמו ברכנו את חלומנו של סטאלין, ואנחנו מהוגדים כבר דיה-צורך, ואם אנחנו מהוגדים, הרי שמהוגדי-הנפש שלנו מיותרים, אם הם מיותרים, הרי שמיותרת גם המועצה לתרבות ולאמנות. מיותרות גם מאה מיליון הלירות היותרות לטימיון בעשיית אי-תרחוב.

אבל המציאות שלנו אחרת. מרבית מאה מיליון הלירות של המועצה מושקע בערים הגדולות, על-מנת להרדים את האינטלקטואלים ויפי-הנפש למיניהם, שעה שהתרבות העיקרית של מרבית הישראלים היא, תרבות-החמינדוס. מטוב היה להעביר את מאה מיליון הלירות, המופקדות מדי שנה בידי לאה פורת, לחפצי-ההזנה של משרד-החינוך-והתרבות, על-מנת שחסידי-התרבות יהיו שבעים בלכתם אל „תיאטרון החמינדוס“ המתקיים בלא סיבוסד כלשהו.

מסבירה לאה פורת את סודי-הקסם-האידיאולוגי שעליו חייבים להתגלגל קרונות רכבת-התרבות שלה, תוך שהיא פונה למחזאי: „...אך ודאי יודע אתה את, הצירוף הזה הוא ממש כמזוי, ובצינורתי המאופה והשהוקה הזאת — שהיא, ככל זאת, האמת בה טמון ההבדל בינינו לביניהם...“ דומה כי במישפט זה מתמצית לה כל האידיאה התרבותית של הגב' פורת, תוך התעלמות מבעיות החברה של שנות החמישים, שהביאו לגיון התרבותי שבו אנו מצויים כמחצית שנות השבעים. ניוון שהיא שומרת-התוחם שלו, תוך ידיעה ברורה לסיוע שהיא מסייעת את אותה אילוסטרציה חסרת-צבעים של בעיות תינו התרבותיות חברתיות, המכונה כיום: תרבות ישראלית.

ג. „מהנדסים של נפשי-האדם“
מדהים יותר מכל לעקוב אחר ביקורתיה של לאה פורת במהלך שנות ה-50 המאוחרות על הצגת מחזות מתורגמים, בעלי משמעות חברתית, או אינדיווידואלית. רתיעתה מן הראשמה של התיאטרון המערבי מעמידה בספק את כישוריה לתפקיד שבו היא מכהנת ומפקדת על עיצוב פניה של התרבות-הישראלית בהווה ובעתיד. בולט כי במרבית ביקורות התיאטרון שבהן התייחסה למחזות-חץ המעלים את בעיותיו של הפרט, מעמידה לאה פורת סימני-שאלה רבים.

בביקורתה שפירסמה ב-8 במאי 1959 על המחזה הבט אחרון בועט לגיון אוסבורן, שרק לאחרונה הוצג מחדש באנגליה, והנחשב כיום כקלסיקה של התיאטרון האנגלי והעולמי, כתבה לאה פורת: „...בעיני אין זה מחזה טוב. הוא מעורפל כמחזותי-החברתיות-ביקורתיות, הוא אינפנטילי ומביך באריותו, הוא מנוכח מבחינה סיפורתית...“ גיבוב סיפורתי אחר, שמחברו הספיק לזכות פרס נובל לסיפורת למרות ביקורתה של לאה פורת ב-18 באוגוסט 1961, הלא הוא סרטו האחרון של קראפ מאת סמואל בקט: „...יצירה זו של בקט אינה יכולה להשתנות, לא פתעריה הפיזיים-כימתיים ולא בפיתוחה הרדמטי — פיתוח רדמטי בנוסף של מחזאות מודרנית...“ באותה ביקורת עצמה, שבה היא ממחישה את

האם / המדריכה / המתקנת / המחנכת וכו' ממשכה בפנייתה המייחדת אותנו מעמים אחרים: „...ייתכן שזו אמת לגבי יוצאי צבאות אחרים, אלה המפליטים, אבל הכלים כפתיחה של הגדה-השמאלית, או כגריי ניי-יולג' אך לא לגבי יוצאי הצבא שלנו. האכזבה שלהם, כמורה שהיא קיימת, אינה ארעית, אינה ניהי ליפטית, זו אכזבה כואבת, הוועקת ומפעילה לתיקונים...“ כמה שההיסטוריה יכולה להיות לעיתים אכזרית, ולש- לוח את „המאוכזבים, האדשים והגהיליסטים“ שבינינו ונכרה-הרחוק ב, אכזבה כואבת, הוועקת ומפעילה לתיקונים, ויתכן גם שרבים מן הישראלים שהפכו בשנים האחרונות ל, נפולת של הערפוש“ את האווירה התרבותית חברתית של הנכר, מאשר האווירה שלא פורת היא אדריכלית-התרבות שלה בהווה והיה.

למפקקים ולשואלים את עצמם מסבירה הגב' פורת ומחנכת: „...אצלנו יורעים גם היום לשם מה לחמו אתמול. כל אחד, כלי יוצא מן הכלל. ומוכנים ללחום אותה מלחמה עצמה ובאותו להט גם מה...“ הרי שיש להגיע למסקנה האחת והיחידה, שאנחנו הגשמו ברכנו את חלומנו של סטאלין, ואנחנו מהוגדים כבר דיה-צורך, ואם אנחנו מהוגדים, הרי שמהוגדי-הנפש שלנו מיותרים, אם הם מיותרים, הרי שמיותרת גם המועצה לתרבות ולאמנות. מיותרות גם מאה מיליון הלירות היותרות לטימיון בעשיית אי-תרחוב.

פחות מהודר וערכי יותר בתוכנו, שאף הוא ערך מכירה פומבית של תמונות לכיסוי גרענותיו, הוא עיתון-הסיפור פרוזה בעריכת יוסי קריים (מופץ ב-5000 עותקים) ● נוכח הצלחתו של פרוזה קיימת מגמה במועצה לתרבות ולאמנות להביא למיוגו עם הירחון הכושל, אלא שמגמה זו נתקלת בחתנגדות חברי מערכת פרוזה, הרואים את עיקר חשיבותו של עיתונם באי-תלותו ובנוקנות-הפרומיות המיוצגת בין עמודיו ● כתביעת אחר העומד למצוא אכסניה, והפעם שפירה, הוא ס/קריאה בעריכת **מנחם פרי** (מופץ ב-3000 עותקים). הוא עומד להתמוג בהוצאת-הספרים המשגשגת זמורה ביתן, מוזן ● קרבות משורר במשורר עומדים להתפתח בין שני משוררי רים תל-אביביים, כאשר המבוגר מביניהם מאשים את הצעיר בגניבת שורה משיר שלו. הצעיר בין השניים טוען כי עמיתו לשירה מוכיר את הסיפור על ח"נ ביאליק, ליק, שמישהו סיפר לו על משורר שגנב בית משירו, וביאליק השיב לו: „גנב בית? הוא גנב שכונת שלמות!“ טענתו של המשורר הצעיר בין השניים היא כי עמיתו המבוגר פירסם, בשנה האחרונה, בחתימתו-שלו, שיר משל **ג'ינטר גראס**, בכותרת „האצבע האחת-עשרה“, ואפילו לא טרח לשנות את שם השיר ● במוסף הסיפור של מעריב פורסמה רשימה של **היום אורלן**, תחת הכותרת „דניאל

מנחם פרי

דירונדה בן 100, שבו ציטט מיכתב של **תיאודור הרצל** מיום 11 ביוני 1895, ובו כתב: „אני מוכרת לקרוא את דניאל דירונדה, אולי נמצאים בו רעיונות דומים לשלי“ ● הוצאת ספרית פועלים פרסמה בימים אלה הדפסה מחודשת של „יצירות-מופת“ שראו אור בזמנו ביניהם, **יומני האחים גונקור**, בן אחיו של ראמו מאת **דירן** ● בביקורת-שירה נוספת זיכה **משה שמיר**, במעריב את קוראיו, והפעם על שירי **בנימין גלאי** (סדום טיטי), שעליה כתב: „...ואננו עוברים דף אחר דף, כמו עוברים שנה אחר שנה באוטוביוגרפיה התל-אביבית, הבהמית, אפילו הקצת-סיפורית שלנו... אכן, אילולא בא קובץ מצויין זה של שירה עברית מודרנית, אלא להזכירנו את גרעין הפחד הגנוז בצחוק, את קו הצער החותך את המישתה, את הד הנפילה הנשמע במשק הכנפיים — דיינו, על אחת כמה וכמה שהדבר ניתן לנו בלא לאבד קורטוב מן הצחוק, מזהלת-המשחה וממשק הכנפיים בצעירותנו...“

מחוץ למיקדשי השירה החוייה הישראלית

פרוטוקול ישיבת חצות מאת דב רובין הוצאת תמוז, 47 עמודים

דב רובין חי בבאר-שבע, הרחק ממיקדשי-השירה של תל-אביב וירושלים. הוא כותב ספק שירים, ספק פרוטוקולים. אך בניגוד למשוררים מלאי יומרה מיקצועית, הוא נטול יומרה, דבר הווסף את שירתו אמינה באיכויות שבה. פרוטוקול ישיבת חצות הוא דיווח, בשורות קצרות ומרוסקות, של הירורים, חוויות, מישאלות ודימויים בלתי-מיוקצי עים בלשון בלתי-מצוחצחת. דו"חותי שיריים אלה, מובנים, ובולטים באי-סיבירי כם. הם מתארים הווי של שיכבה תרבותית שלימה, המנהלת את חייה הרחק מהטרק ליטים התרבותיים המדומים של ישראל. בספרון הצנום הזה ניתן למצוא תיאורים יומיומיים כמו „...גירות הערך צמודים למדר / הנשמה. גירוסטה? / נחמד מאד. גם פורמיקה / באה בחשבון. ההוא שם / אינטלקטואל. עובדה שאמר / תקופה כחולה...“

תיאורים שכאלה מהווים תמונת מצב של חברה שבה חיים אנשים, המתי קוממים נגד חלוסי-הבטון שהדביקו סביבם. זוהי הסיבה לכך ששיריו של דב רובין הינם פלאקאטים במידת-מה. בניגוד למשוררים-מיקצוענים, הוא אינו מתאמץ כלל להסוות את אבותיו השיריים. גם לא את ריגשותיו. הוא פוחד להיות משורר, וכותב:

אני חושש
לגדל את שערי. אני חושש
לצטט את ז'אק פרוור. אני חושש
לשבת בבית-קפה ולקווקו על מפיות. אני חושש
להביע דיעות על שלום עולמי. אני חושש
לזעום — פן
יחשבוני למשורר.

פראנץ קפקא: משל קטן

הוי, אמר העכבר, „העולם הולך וצר מיום ליום. תחילה היה כלי-כך רחב עד שנפל עלי פחד, רצתי הלוך ורוץ, ואראה סוף-סוף חומות מרחוק, אך החומות הארוכות הללו נתפחות כלי-כך לקרב זו לזו, שהנה אנוכי כבר בחדר האחרון, ושם בקרן הזווית עומדת המלכות, אשר אני רץ לתוכה.“
„עליך רק לשנות את כיוון מרוצתך“, אמר החתול, וזללו.

המשורר שגנב אצבע מגינטר גראס

כתביעת העומד בפני חיסול הוא הירחון-לאמנות של המועצה לתרבות ולאמנות, מושג, בעריכת העיתונאי **אדם ברוך** (מופץ ב-2000 עותקים). כתביעת מהודר זה, שהתמסר לסיקור מיפעלי המועצה, צבר הפסדים רבים. כאשר עמדה המועצה לסגור אותה, ערכה מערכת הירחון מכירה-פומבית של תמונות לכיסוי גרענותיו, ואספה סכום שאין בכוחו לממן אפילו חוברת אחת במתכונתו הנוכחית ● כתביעת אחר, לא מטובסת,

Advertisement for 'ספריי' (Spiry) featuring a large graphic of a book and text: 'ספריי - ספרייה לילדים', 'בגובה רובה ותחילתה', 'הוא מלא בסיפורים', 'הוא מלא בציורים', 'הוא מלא במוזיקה', 'הוא מלא בריקודים', 'הוא מלא במוזיקה', 'הוא מלא בריקודים', 'הוא מלא במוזיקה', 'הוא מלא בריקודים'.